

מסורת הש"ס

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה ב.

עין משפט נר מצוה

קו א מ"י פ"א מהל'
קידוש חמש הל' א:
קו ב ג ט"ז פ"ג (ופ"ה)
מהל' קידוש חמש
הלכה טו טז ז ח י:

רבינו חננאל (המשך)

יום הכפורים. ומאן דאמר
משום ירקיא, אמר, מיתא
איפשר לקברו עממי, וכן
גרים. ודברים הללו שאמרו
עולא ור' אחא, ראו לומר
שעשו אותם בית דין סעד
למסורת שביד שבתן
מעברין (כענין) (כמו)
שאמרן שעיקר עיבור
השנה באביב, ותנינן אין
מעברין השנה לא מפני
גדיין ולא מפני סלאין ולא
מפני גזולות שלא פיריחו,
אבל עשין אותן סעד
לשנה. והסמך של עיבור
[הוא] האביב כדגרסינן
דומן אביבא לא מטא
ואקשינן ליתין אם נראה
ל' מהחודש בזמן, והוא ליל
ל', מעברין ליה לאול
משום שדך שנתראה
לכית דין לעבר, והתני
רבה בר שמואל יכול
כשם שמעברין את השנה
לצורך, מפני האביב, כך
מעברין את החודש לצורך,
ת"ל החדש הזה לכם, כזה

מאי טיבותא (עבדינן). שמעברין אלול דמוטצ שלא יעצרו כדי
של יהא תרי יומין מספק:

בין מלפניה בין מלאחריה. רצונו מס לא גרס מלפניה דאס חל
ראש השנה וסוכות מלפניה תיפוק ליה משום מתא דמקלע

יום הכפורים צאחד צצנת:
ש"לח ד"ה ר' יהודה נשיאה ירבי
אמי. אין זה רצו ייהודה
נשיאה שהתיר השמן צפרק אין
מעמדין (ע"ז דף לו. וסס) שהיה צימי
רצ ושמואל דהסא צנו של ר"ג
צן רצו ייהודה הנשיא והאי דהכא
תלמידו של ר' יוחנן דהוה כ"ף
לרצ ושמואל א':

הא בניסן ובתשרי. פ"י צקונטרס
שהמועדות תלויין צהן מקדשין
לצורך צשאר ירחי לא ו"מ איפכא:
ואם היתה שנה מעוברת חמשה.
צנערין (דף ט:). פריך והא
איכא יומא^ו דתלמין שני משום דכל
שנה עודפת ארצעה ימים שמונה
שעות תתע"ו חלקים ואופן חלקים
מנצטרפין ליום שלם לסוף שלשים
שנה ומשני משום דליתיה בכל שנה
לא קחשיב:

נריך

עברוה לאול אמר עולא ידעי חברין בבליא מאי טיבותא עבדינן בהדיהו
מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתא
מאי בינייהו איכא בינייהו ויה"כ שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום
מתא מעברין ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא
לאורתא טרח ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתא אלא איכא
בינייהו וי"ט הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא
מעברין ומאן דאמר משום מתא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתא
לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו
נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא אינו והתני רבה בר
שמואל יכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש
לצורך ת"ל י' החדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר ר' רבא לא
קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה
ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה
לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אינו והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הו' יודעין שכל
ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן
ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא
דתניא א' אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש
השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי
מנהדרעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו
לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"ט
האי

העולם ויש לנו הכל לפי צדצל עמוקה היא ואינה ארך הרים וגבעות כח"י ואין שולט זה אויז ואין צני ארך ישראל צריכין לעצר משום
מתא ומשום ירקיא אלא צצצילנו: איני. וכי מעברין חודש לצורך: כשם שמעברין אס השנה לצורך. מפני האצוצ והתקופה ופירות
האילן כדאימת צפרק קמא דסנהדרין (דף י"א): כזה ראש וקדש. כיון שמתראה קדש צו ציוס: לעצרו. לעשות את החסר מלא לצורך
מותר: לקדשו. ציוס שלשים והלצנה לא נראית ואס ימתיו עד יוס מחר יהא שנת ויה"כ סמוכין אין מקדשין לצורך: וה"ק יכול כשם שמעברין
לצורך כך מקדשין לצורך פ"ל כזה ראש וקדש. ראה תחלה ואח"כ קדש אצל כשמתא מעברו ראה וקדש הוא: מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו. ציוס שלשים שיחרישו צצציל לעצרו: ואין מאיימין. ציוס שלשים על העדים שלא ראוהו ואין צריכין לקדשו
היוס כדי להפריד שנת מיוס הכפורים שאמרו ראינו ועידו שקר: הים מנלדנו מאיימין נו'. אס אנו צריכין לעשותו חסר: צניסן
ופשרי. שהמועדות תלויין צהן מקדשין לצורך: צשאר ירחי. לא ואס מתאר מה צורך לנו צשאר חדשים לחסר ולעצר כגון אותה
ששנינו צמסכת ערכין (דף ח:). אין פוחצין מארצעה חדשים המעוצרין צשנה ולא נראה לעצר יותר על שמונה והסם מפרשין הטעם
ואס עיצרו שמונה וצזה לא נראית ציוס שלשים מנלא שאלו צריכין לאיס עליהן לומר ראינו צצציל לקדש: הא דפני רצס. שאין
מעברין ולא מקדשין לצורך: אחרים היא. דאמרי לעולם כל החדשים אחד מלא ואחד חסר כסדר מולד הלצנה שמתחדשת
לעולם צקוף כ"ט ימים ומחאה שהן חמשים ותשעה לשני חדשים: ארצעה ימים. אס נקבע עשכוי צאחד צצנת יהא לשנה
מנלא נדחה להלן ארצעה ימים: ואס היום שנה מעוצרת ה'. שמוסיפין עליה חדש חסר שדוחה להן מן שצעים שלימים יוס אחד:

מעמעמין על שנראה לעברו, על ניסן ועל תשרי. רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרין היא, דלית ליה עבור בחודשין כלל,
דתני אין בין ראש שנה לראש שנה ואין בין עצרת לעצרת אלא ד' ימים בלבד, ואם היתה שנה מעוברת חמשה. פ"רי אין בשנה
לעולם אלא אחד מלא ואחד חסר, והן שניד ימים, יוצאין הו' יסאור ד' ימים. ואם היא מעוברת, חדש העבור כ"ט ימים הוא,
כ"ח ימים יוצאין הו' יסאור הו' ימים. רב דימי מתני איפכא, מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו,
דאמרין ההיא ככיתא שריתא, לבנה הייתה, דלא מיתחין כשיקרא, ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו,

אלא אי אמרת לעולם חסר אמאי מחללינן משום "דמצוה לקדש על הראייה איכא
דאמרי א"ר נחמן אף אנן נמי תנינא על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל
תשרי אי אמרת בשלמא לעולם חסר משום
הכי מחללינן דמצוה לקדש על הראייה אלא
אי אמרת זמנין מלא זמנין חסר
מחללינן נעבריה האידנא ונקדשיה למחר
אי דאקלע יום שלשים בשבת ה"נ הכא
במאי עסקינן דאקלע יום שלשים ואחד
בשבת דמצוה לקדש על הראייה מתיב רב
כהנא^ו כשהמקדש קיים מחללין אף על כולן
מפני תקנת הקרבן מדכולוהו לאו משום
דמצוה לקדש על הראייה ניסן ותשרי נמי
לאו משום דמצוה לקדש על הראייה אי
אמרת בשלמא זמנין מלא זמנין חסר משום
הכי מחללינן אלא אי אמרת לעולם חסר
אמאי מחללינן תיובתא כי אתא עולא אמר

עברוה לאול אמר עולא ידעי חברין בבליא מאי טיבותא עבדינן בהדיהו
מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתא
מאי בינייהו איכא בינייהו ויה"כ שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום
מתא מעברין ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא
לאורתא טרח ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתא אלא איכא
בינייהו וי"ט הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא
מעברין ומאן דאמר משום מתא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתא
לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו
נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא אינו והתני רבה בר
שמואל יכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש
לצורך ת"ל י' החדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר ר' רבא לא
קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה
ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה
לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אינו והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הו' יודעין שכל
ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן
ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא
דתניא א' אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש
השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי
מנהדרעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו
לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"ט
האי

העולם ויש לנו הכל לפי צדצל עמוקה היא ואינה ארך הרים וגבעות כח"י ואין שולט זה אויז ואין צני ארך ישראל צריכין לעצר משום
מתא ומשום ירקיא אלא צצצילנו: איני. וכי מעברין חודש לצורך: כשם שמעברין אס השנה לצורך. מפני האצוצ והתקופה ופירות
האילן כדאימת צפרק קמא דסנהדרין (דף י"א): כזה ראש וקדש. כיון שמתראה קדש צו ציוס: לעצרו. לעשות את החסר מלא לצורך
מותר: לקדשו. ציוס שלשים והלצנה לא נראית ואס ימתיו עד יוס מחר יהא שנת ויה"כ סמוכין אין מקדשין לצורך: וה"ק יכול כשם שמעברין
לצורך כך מקדשין לצורך פ"ל כזה ראש וקדש. ראה תחלה ואח"כ קדש אצל כשמתא מעברו ראה וקדש הוא: מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו. ציוס שלשים שיחרישו צצציל לעצרו: ואין מאיימין. ציוס שלשים על העדים שלא ראוהו ואין צריכין לקדשו
היוס כדי להפריד שנת מיוס הכפורים שאמרו ראינו ועידו שקר: הים מנלדנו מאיימין נו'. אס אנו צריכין לעשותו חסר: צניסן
ופשרי. שהמועדות תלויין צהן מקדשין לצורך: צשאר ירחי. לא ואס מתאר מה צורך לנו צשאר חדשים לחסר ולעצר כגון אותה
ששנינו צמסכת ערכין (דף ח:). אין פוחצין מארצעה חדשים המעוצרין צשנה ולא נראה לעצר יותר על שמונה והסם מפרשין הטעם
ואס עיצרו שמונה וצזה לא נראית ציוס שלשים מנלא שאלו צריכין לאיס עליהן לומר ראינו צצציל לקדש: הא דפני רצס. שאין
מעברין ולא מקדשין לצורך: אחרים היא. דאמרי לעולם כל החדשים אחד מלא ואחד חסר כסדר מולד הלצנה שמתחדשת
לעולם צקוף כ"ט ימים ומחאה שהן חמשים ותשעה לשני חדשים: ארצעה ימים. אס נקבע עשכוי צאחד צצנת יהא לשנה
מנלא נדחה להלן ארצעה ימים: ואס היום שנה מעוצרת ה'. שמוסיפין עליה חדש חסר שדוחה להן מן שצעים שלימים יוס אחד:

מעמעמין על שנראה לעברו, על ניסן ועל תשרי. רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרין היא, דלית ליה עבור בחודשין כלל,
דתני אין בין ראש שנה לראש שנה ואין בין עצרת לעצרת אלא ד' ימים בלבד, ואם היתה שנה מעוברת חמשה. פ"רי אין בשנה
לעולם אלא אחד מלא ואחד חסר, והן שניד ימים, יוצאין הו' יסאור ד' ימים. ואם היא מעוברת, חדש העבור כ"ט ימים הוא,
כ"ח ימים יוצאין הו' יסאור הו' ימים. רב דימי מתני איפכא, מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו,
דאמרין ההיא ככיתא שריתא, לבנה הייתה, דלא מיתחין כשיקרא, ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו,

מעמעמין על שנראה לעברו, על ניסן ועל תשרי. רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרין היא, דלית ליה עבור בחודשין כלל,
דתני אין בין ראש שנה לראש שנה ואין בין עצרת לעצרת אלא ד' ימים בלבד, ואם היתה שנה מעוברת חמשה. פ"רי אין בשנה
לעולם אלא אחד מלא ואחד חסר, והן שניד ימים, יוצאין הו' יסאור ד' ימים. ואם היא מעוברת, חדש העבור כ"ט ימים הוא,
כ"ח ימים יוצאין הו' יסאור הו' ימים. רב דימי מתני איפכא, מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו,
דאמרין ההיא ככיתא שריתא, לבנה הייתה, דלא מיתחין כשיקרא, ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו,

(א) לקמן פ"א: (ב) הלח"מ
פ"ג דין ט"ו לק"מ העמק
אמר רב כ"ו, (א) [ותקין
ערכין פ"א ה"ד] לעיל
ו: שנת פ"ו סוכה מ:
ערכין ט: (ד) [ויקרא כג,
ט] עיין ג"ה דף טז
ד"ה קהלא, (ו) י"ל דשעי
יומא דמתאין,

תורה אור השלם

1. החדש הזה לכם
ראש חדשים ראשון הוא
לכם לקדשי השנה:
שמות יב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איכא דאמרי
כי קס"ד חילול שבת
משום מלא: (ב) ד"ה
נעבריה האידנא ביום
שלמים וז:

מוסף רש"י

מפני תקנת הקרבן: של
ר"ס שקרי צומט (קס"ט)
(כא). אלא ד' ימים
בלבד. ראה רש"י ומוסף
רש"י לעיל ו 3.

רבינו חננאל

מדתן וכשהמקדש קיים
יוצאין אף על כולן
מפני תקנת קרבן, מדיכל
החדשים כולן לאו משום
דמצוה לקדש על הראיה,
ניסן ותשרי נמי לאו
משום דמצוה לקדש
על הראיה, אלא משום
תקנת המועדות. אי
אמרת בשלמא זמנין
מלא וזמנין חסר, משום
הכי מחללינן תיובתא. וגם
לעדות כ"ב יהושע בן לוי
דאמר לעולם שני אדרים
חסידין. הא מתחילין
תיובתא עליה, ולא עמדה
אלא עדות ר' סימאי משום
חגי וצריה ומלאכי. כי דא
עולא אמר עברוה לאול.
כלומר אצטרין כפי (נ"א)
לפין המסורת שהיתה ביד
בית דין (לא היו מגלין
אלא אותו למזומנין לעיין
דברו על מפני שבת)
ועיבורה לאול, [ו]מפני
(שקרא) [מה נקרא] סוד
העבור, מפני שבת י
לא היו מגלין אותו אלא
למזומנין לעיין דברו זה.
והיה אותו שנה היה
שלשים לאול יום הסוכן
לשבת בין מלפניה בין
מלאחריה. וכיון שראה
(שלא) [נעולא] כי עיבור
בית דין לאול, נדמה
לו שבת דין מעברין על
צורך השנה, שלא יבא
ראש שנה בערב שבת ולא
(באסור) [באחד] בשבת,
שלא לחבר שתי קדושות
כאח, מפני כבוד מדינה,
או כגון שמחת יום טוב
בתענוג וירקו ויוצא אלה.
וחלילה לעבר אלא על
המסורת שפסודו ביום
ממשה רבינו, אבל מי
שלא נתגלו [לן] העיקרים
(מדומים) [מדמה] כי על
כל צורך מעברין, ועל זה
אמר עולא אין שם צורך
לדבר אלא משום ירקיא,

רבי אחא אמר משום מיתא. פ"ר. מאן דאמר משום מיתא, הדיכא דאיכלע כ"ט באלול (ערב שבת) [בשבת], חל ראש שנה
להיות באחד בשבת, ואם חל כ"ט באלול יום חמישי, מיקלע ראש שנה בערב שבת, ולא יתכן שתי קדושות כאחת. (עולא)
[נר] אמר מעברין לאול, חשב בדעתו משום מיתא דלא אירחוק. כלומר, אם יסאר המת שני ימים יסריחו (ו) וכן יום
הכפורים שכל היות באחד בשבת או בערב שבת כיצא בו. אבל (אם) משום ירקיא לא מעברין, איפשר בחמימי. פ"י אע"ג
דיימין ירקיא, איפשר למיכל מניניהו. ויש אומרים למישלקיהו ולבשוליהו ולמישקיהו בחמימי, דאיכל לון במוצאי

(א) מדברי רבינו דין ו' אלו נראה דני אחתיה היו לנו בגמ' דלמי' משום ירקיא לא חייס משום מיתא כלל משום דלפער בעממי אצל י"ע דהא ביו"ה א"א בעממי.